

هر قطره حساب است

نگاهی به مفهوم آب مجازی و ردپای آب در محصولات روزمره

محبوبه عظیم زاده وقتی از صرفه جویی در آب صحبت می‌کنیم، معمولاً به بستن شیر آب یا کاهش مصرف آب آشامیدنی فکر می‌کنیم. اما بخش بزرگی از آبی که مصرف می‌کنیم هرگز دیده نمی‌شود. آشنایی با این مفهوم (آب پنهان یا آب مجازی) به ما کمک می‌کند تا نقش انتخاب‌های روزانه خود را در مدیریت منابع آب بهتر درک کنیم.

آب پنهان در محصول پرکاربرد (لیتر)

		
پنیر ۵۰۰۰	شیر ۱۰۰۰	تخم مرغ ۳۳۰۰
		
گندم ۱۸۰۰	برنج ۲۵۰۰	کره ۵۵۵۰
		
گوجه فرنگی ۱۸۰	سیب زمینی ۲۹۰	سویا ۲۱۴۰
		
گوشت گاو ۱۵۴۰۰	گوشت گوسفند ۱۰۴۰۰	گوشت مرغ ۴۳۰۰
		
شکر ۱۷۸۰	مغزها (آجیل) ۹۰۶۰	میوه‌ها (میانگین) ۹۶۰
		
یک شلوار جین ۸۰۰۰	یک همبرگر ۲۴۰۰	شکلات ۱۷۰۰۰
		
یک پرتقال ۵۰	یک سیب ۷۰	یک تیشرت نخی ۲۷۰۰
		
یک فنجان چای ۳۰	یک برش نان ۴۰	یک موز ۱۶۰
		
یک برگ کاغذ A4 ۱۰	یک فنجان قهوه ۱۴۰	

آب مجازی یا آب پنهان چیست؟

آب مجازی مجموع آبی است که برای تولید یک کالا یا خدمت مصرف شده است. اما در محصول نهایی قابل مشاهده نیست. به عنوان مثال یک فنجان قهوه فقط چند میلی لیتر آب داخل فنجان نیست. صدها لیتر آب در مراحل کاشت، برداشت و فرآوری آن مصرف شده است یا برای تولید یک تیشرت نخی هزاران لیتر آب در فرایند کشت پنبه و تولید پارچه مصرف می‌شود.

چه می‌توانیم بکنیم؟

- به اندازه نیاز خرید کنیم.
- از دورریز غذا جلوگیری کنیم.
- مواد غذایی را به درستی نگاه داریم تا فاسد نشود.
- هنگام خرید پوشاک کیفیت و دوام را اولویت قرار بدهیم.
- از تعمیر، استفاده مجدد و بازیافت کالاها حمایت کنیم.
- نسبت به ارزش آب در پشت هر محصول آگاه باشیم.
- کودکان و نوجوانان را با مفهوم آب پنهان آشنا کنیم.
- در مصرف کالاها یا پر مصرف از نظر آب مسئولانه تصمیم بگیریم.

چرا آب مجازی مهم است؟

- منابع آب شیرین جهان محدود است.
- بسیاری از مناطق کشور با تنش آبی و کمبود منابع آب روبه‌رو هستند.
- بخش بزرگی از مصرف آب در تولید کالاها و مواد غذایی اتفاق می‌افتد.
- پس هدر رفت غذا به معنی هدر رفت حجم زیادی از آب مصرف شده در آن است.
- انتخاب الگوی مصرف آگاهانه می‌تواند فشار بر منابع آب را کاهش دهد.
- آگاهی از آب مجازی به ما کمک می‌کند تا تأثیر واقعی سبک زندگی خود را بر محیط زیست بهتر بشناسیم.

آیامی دانستید؟

وقتی می‌گوییم برای تولید یک محصول هزاران لیتر آب مصرف شده است منظور فقط آب چاه یا آب آشامیدنی نیست، این آب از سه بخش تشکیل می‌شود:

آب سبز

آب بارانی که در خاک ذخیره می‌شود و به وسیله گیاهان مصرف می‌شود.

آب آبی

آب برداشت شده از رودخانه‌ها، سدها و منابع آب زیرزمینی.

آب خاکستری

حجم آبی که برای کاهش آلودگی‌های ناشی از تولید تا سطح استاندارد مورد نیاز است. در نتیجه میزان آب پنهان یکسان صرف شده برای دو محصول متفاوت لزوماً اثر یکسانی بر منابع آب ندارند.

صرفه جویی فقط بستن شیر آب نیست

صرفه جویی در آب فقط به معنای بستن شیر آب نیست. بخش بزرگی از مصرف آب در پشت صحنه تولید غذا، پوشاک و کالاها روزمره قرار دارد. آبی که آن را نمی‌بینیم اما هر روز از آن استفاده می‌کنیم. با کاهش دورریز غذا، خرید آگاهانه‌تر، استفاده بهینه از کالاها و اصلاح الگوی مصرف می‌توانیم سهم مهمی در حفاظت از منابع آب داشته باشیم. هر انتخاب روزانه ما می‌تواند گامی کوچک اما مؤثر برای حفظ این سرمایه ارزشمند باشد.

ردپای آب در یک روز معمولی از زندگی ما

اگر بخواهیم مصرف آب پنهان روزانه یک فرد را حساب کنیم، به شدت و ابسته به رژیم غذایی و سبک زندگی است. با این حال، یک فرد در طول شبانه روز علاوه بر آب آشامیدنی از طریق غذا و نوشیدنی و کالاها مصرفی نیز حجم زیادی آب پنهان مصرف می‌کند و در یک روز معمولی رد پای آب می‌تواند به چند هزار لیتر برسد. یک فرد ممکن است روزانه فقط ۲ تا ۳ لیتر آب بنوشد، اما رد پای آب ناشی از غذا و کالاها مصرفی او می‌تواند به چند هزار لیتر در روز برسد.

					
مجموع ۲۷۰۰ لیتر	شام	عصرانه	ناهار	میان وعده صبح	
	۳ برش نان: ۱۲۰ لیتر یک لیوان شیر: ۲۰۰ لیتر ۵۰ گرم پنیر یا لبنیات: ۲۵۰ لیتر مجموع: ۵۷۰ لیتر	یک فنجان چای: ۳۰ لیتر ۲ عدد بیسکویت یا شیرینی: ۵۰ لیتر مجموع: ۸۰ لیتر	حدود یک بشقاب پر برنج پخته: ۳۷۵ لیتر ۲۰۰ گرم گوشت مرغ: ۸۶۰ لیتر سالاد و سبزیجات: ۵۰ لیتر مجموع: ۱۲۸۵ لیتر	یک عدد سیب: ۷۰ لیتر یک فنجان قهوه: ۱۴۰ لیتر مجموع: ۲۱۰ لیتر	صبحانه ۲ فنجان چای: ۶۰ لیتر ۴ برش نان: ۱۶۰ لیتر ۳۰ گرم پنیر: ۱۵۰ لیتر یک تخم مرغ: ۲۰۰ لیتر مجموع: ۵۷۰ لیتر

• واحد محصولات پیش از یک عدد بر حسب کیلوگرم و میزان آب پنهان بر حسب لیتر است.
• اعداد برگرفته از WaterFootprint Network است اما نباید فراموش کرد که بسته به اقلیم، کشور، روش تولید و نوع کشت یا فرآوری می‌تواند متفاوت باشد.